

Połyśnica marchwianka (*Chamaepsila rosae* Fabricius, 1794)

1. Systematyka

Rząd – muchówki (*Diptera*)

Rodzina – połyśnicowate (*Psilidae*)

2. Biologia i opis gatunku

W Polsce gatunek ten występuje w dwóch pokoleniach. Zimuje w stadium bobówki w ziemi, w strefie korzeniowej roślin żywicielskich larw. Może także zimować w kopcowanych korzeniach marchwi. Masowy wylot muchówek pierwszego pokolenia z ziemi ma miejsce w maju. W tym czasie samice składają jaja w sąsiedztwie szyjki korzeniowej roślin żywicielskich. Poza marchwią, larwy mogą żerować także na korzeniach pietruszki, pasternaku i selera. Rozwój larw trwa 3-4 tygodnie. Dojrzałe larwy tego pokolenia, głównie w czerwcu, przechodzą do gleby tworząc bobówkę. Wylot drugiego pokolenia połyśnicy zaczyna się z reguły w drugiej połowie lipca i może trwać do połowy września. Larwy tego pokolenia żerują w korzeniach, aż do jesiennych zbiorów (październik, listopad). Muchówki są cieniulubne, przebywają głównie w otaczających pole zaroślach, z których samice na czas składania jaj wylatują na plantację.

Morfologia. Owadem dorosłym jest muchówka długości 4-5 mm. Tułów i odwłok jest koloru czarnego z metalicznym połyskiem, a część głowy, czułki i odnóża są koloru rdzawożółtego. Odwłok jest szpiczasto zakończony, u samic zwykle grubszy. Jajo jest mlecznobiałe, matowe i owalne, długości do 0.6 mm. Larwa osiąga długość 6-8 mm, jest koloru białozółtego. Żółtobrazowa bobówka osiąga długość 4-5 mm.

3. Opis uszkodzeń rośliny

Szkodliwe są oba pokolenia połyśnicy. Larwy pierwszego pokolenia uszkadzają wchody roślin (skala BBCH 1/10-19). Żerowanie jednej larwy może wówczas całkowicie zniszczyć do 10 roślin. Żerowanie larw drugiego pokolenia przypada na okres rozrastania się korzeni, aż do zbioru (skala BBCH 4/ 42-49). W jednym korzeniu może żerować kilkanaście larw. Drają one długie, płytkie korytarze pod skórka korzenia. Są one wypełnione półpłynną brunatną masą pochodzącą z przetrawionej tkanki. Uszkodzone korzenie łatwo gniją i źle się przechowują, przez co tracą wartość handlową.

Połyśnica marchwianka – owady na pułapce lepowej

Połyśnica marchwianka – uszkodzenia korzeni

Połyśnica marchwianka – uszkodzenia korzeni

4. Metodyka wykonania obserwacji

Monitoring nalotu muchówek (samic) na plantację prowadzi się przy użyciu żółtych tablic lepowych. Dla ustalenia terminu nalotu pierwszego pokolenia połyśnicy, tablice lepowe ustawia się na polu od drugiej dekady maja do połowy czerwca (skala BBCH od 1 do 3). Sygnalizacja nalotu muchówek drugiego pokolenia jest prowadzona od połowy lipca do połowy sierpnia (skala BBCH 4/44-46). Tablice są ustawiane 2-3 cm od brzegu plantacji w ilości 3-4 sztuk z każdej strony pola, niezależnie od powierzchni plantacji. Tablice należy sprawdzać codziennie licząc ilość złapanych muchówek.

5. Próg zagrożenia i terminy zabiegów

Progiem zagrożenia jest odłowienie w ciągu kolejnych 3 dni co najmniej 2 muchówek (średnia z tablic) pierwszego pokolenia połyśnicy. W przypadku drugiego pokolenia prógiem zagrożenia jest średnio od 0.75 do 1 muchówki. Zabieg ochronny (opryskiwanie insektycydami) wykonuje się po 2-3 dniach od ustalenia zagrożenia na tablicach lepowych, powtarzając go po 5-7 dniach. Przy wykonywaniu zabiegów istotna jest wielkość powierzchni plantacji poddawanej ochronie. Na wielohektarowych uprawach najczęściej uszkodzonych roślin znajduje się na brzeżnym pasie, sięgającym do 30 m w głąb plantacji. W tej strefie ponad 90% nalatujących samic połyśnicy składa jaja na plantacji. Stąd też nie ma potrzeby opryskiwania całego pola. Stwierdzenie ponad 5% uszkodzonych korzeni w okresie zbiorów, to straty ekonomiczne wynikające z zaniechania zabiegów ochronnych bądź ich niedokładnego (nieterminowego) wykonania w sezonie wegetacyjnym.

6. Ocena szkodliwości

Ocenę szkodliwości przeprowadza się w okresie zbiorów korzeni (skala BBCH 4/49). Celem określenia wielkości szkód wyrządzonych przez larwy, należy w okresie wykopywania zebrać po 50 korzeni z 3 różnych punktów plantacji na powierzchni do 2 ha. Każdy następny hektar obejmuje dalsze 50 roślin. Ustala się procent uszkodzonych korzeni. Analizę wykonuje się do 30 m w głąb plantacji.

Ocena stopnia uszkodzenia roślin:

- słaby: do 5% uszkodzonych korzeni,
- średni: do 10% uszkodzonych korzeni,
- silny: powyżej 10% uszkodzonych korzeni.